

Slovenski Gospodar.

List ljudstvu v poduk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in veča s posebnim vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 2 gl. 50 kr., za pol leta 1 gl. 30 kr., za četrt leta 65 kr. — Naročnina se pošilja upravitelstvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice hitv. 5. — Določniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi določeni so v tiskarni in pri g. Novaku na velikem trgu po 5 kr. Rokopisni se ne vračajo, nplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če so natisne enkrat, po 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Tisoč Slovencev zavračalo krivice.

V zvesto narodnem trgu Šmarijskem zbralo se je okoli tisoč ljudi v velikih in krasno ozalšanih prostorih g. Jagodičeve gostilne. Starejši možje spominjali so se nekdanjih taborov in se močno razveselili, da si je narod slovenski vzgajal toliko mladih bojevnikov za svoje pravice, tako izvrstnih novih govornikov. Dragi ljudski shod bil je resnično sijajen.

Krivice očividne na celjski gimnaziji je zopet gosp. Hribar v iskrenih besedah razjasnjeval in puhlost nemškutarških ugovorov dokazival: zavoljo kakih 6000 nemčurčkov mora 196.000 Slovencev krivico trpeti. Da bi se nadalje širilo se nemčurstvo, vzgajali narodni Judeži, brezznačajni renegatje, divji narodni janičarji, to hočejo naši nasprotniki. Tega ne moremo dalje trpeti. Še letos zahtevamo, kar nam po vsej pravici gre, kar je državni zbor sklenil in vlada obečala — slovenske paralelke.

G. dr. Hrašovec, odvetnik in slovenske hranilnice predsednik v Celju, šteje se po pravici med najboljše naše govornike. Kaj izborna, prepričevalno nam je dokazival, da ni malenkost, zahtevati na slovenskih tleh povsodi slovenskih napisov, vsaj dvojezičnih tablic, pečatov itd. pri raznih uradih. Tujci pogosto zahajajo k nam. Povsodi čitajo nemške napise: na kažipotih, na železniških postajah, gostilnah, obrtnih delalnicah, šolah, poštnih, finančnih, davčnih, sodnijskih itd. uradnicah: vse vidijo le nemško in poročajo tako domov v svoje novine: »od Spielfelda do Krasa zna vse nemški in hoče imeti vse nemško.« To pa upliva na naše višje oblasti v Gradcu in Dunaju ter nam brezskrbno dopošiljajo nemških, slovenščine nevedskih uradnikov. Ti pa spodrivajo naše ljudi in slovenski sinovi ne dobivajo doma ne službe ne kruha. Zahtevati slovenskih napisov torej ni malenkost. Naša popustljivost tukaj ni samo sramotna za nas, ampak še občutno škodljiva. Proč torej z narodno malomarnostjo. Dajmo naši lep domovini, kar njej gre — slovensko lice!

Naposled je še deželni poslanec g. dr. Dečko živahno in krepko priporočal Slovence, posnemati Čeha in ravnati po znamenem geslu: svoji k svojim. Zemlja do Dunave in Ina bila je nekdanj slovenska, Gradec so Slovenci gradili. Kar še imamo, to je le majhen ostanek prejšnje posesti. Prišli so tujci, pozidali gradove in Slovenci so jim tlako delali. Gradovi se rušijo, a nove nasprotnike si vzrejamo v trgih in mestih. Tudi to mora prenehati! Ne smemo samo za plugom ostajati! Treba nam je skrbeti, da dobimo slovenskih obrtnikov, trgovcev in podjetnikov. Kako? V to služi mnogo sredstev. Posebno zdatno je, držati se dosledno gesla: svoji k svojim. Izogibajmo se nemčurških štacun, gostilnic, obrtov, to je, ne nosimo nasprotnikom v žep svojih de-

narjev. Zahajajmo k svojim ljudem, podpirajmo vselej in povsodi le slovenske trgovce in obrtnike, pa bodemo v kratkem gledali, kako nemčurška ošabnost pojema. Torej le: svoji k svojim!

Državni poslanec g. dr. Gregorec je govoril o novih davčnih predlogih ter pohvalno omenil slovenska poslanca g. Robiča in gosp. Povšeta, ki sta v davčnem odseku odločno in spretno branila koristi kmetskih ljudi. Ako obveljata njuna nasveta v zbornici — kar je mogoče, ako vseh 130 kmetskih poslancev stori svojo dolžnost in z njimi potegne 85 grajščakov, zniža se gruntni davek za 20% in večina kmetskih posestnikov — ki nimajo 300 fl. čistega katastralnega dohodka — bode novega davka, osebne dohodnine, prosta.

Ob koncu je pozival vinogradarje Šmarijskega okraja, naj osnujejo vinarsko zadrugo, da morejo uspešno izrabiti vse, kar sedaj vlada ponuja, in obnovijo svoje vinograde z ameriškim trsovjem. O tem prihodnjic več!

Predsedoval je deželni poslanec in župan g. dr. Jurtela. Navzočih bilo je mnogo učiteljev in duhovnikov, med njimi tudi v.č. g. dekan Jug in deželni poslanec dr. Lipold. Vsprejete so se resolucije, kakor v Mozirju, le prva se je po pismeno doposlanem nasvetu gosp. Mih. Vošnjaka spremenila in slove ob koncu tako: „slovenske poslance, ki so v Hohenwartovem klubu, pozivljemo, da, ako vlada potrebno za uvedenje slovenskih paralelek na Celjski gimnaziji takoj ne ukrene, zapustijo vsi Hohenwartov klub.“

Sodne razmere na Slovenskem.

(Govoril v državnem zboru dr. Lavoslav Gregorec dne 23. maja.)
(Dalje.)

Kar mi Slovenci v tem oziru zahtevamo, se ne nanaša toliko na notranji uradni jezik, kakor na poslovanje sodišč s slovenskimi strankami, in ta naša zahteva ne temelji samo na postavi, ampak tudi na vladnih ukazih in naredbah. Evo dokaza! Tu sem spada:

1. Splošni sodni red, ki določa v § 13.: Obe stranki, kakor tudi njuni zastopniki imajo v svojih govorih pred sodiščem rabiti v deželi navadni jezik.

2. Ukaz pravosodnega ministerstva z dne 20. oktobra 1870 na tedanje višje deželno sodišče v Celovcu, v katerem se slovenski jezik določa kot sodni jezik na Koroškem in na Kranjskem.

3. Za nas Slovence nepozabni ukaz pravosodnega ministerstva z dne 15. marcija 1862, št. 865, na predsedstva višjih deželnih sodišč v Gradcu in v Trstu. Ta določa, da je stranke, zmožne samo slovenskega jezika, slovenski zasliševati, napravljati ž njimi slovenske za-

pisnike, jih slovenski zaprisegati, kazenske in končne obravnave v slovenskem jeziku razpravljati in izdajati razsodbe z razlogi vred v slovenskem jeziku. Določilo se je še, da je nabaviti slovenske tiskovine za vse pozive, za dekrete varuhom, zapisnike o storjenih obljubah, edikte in za manjše odločbe, ki slovejo vedno jednako. Ta ukaz je za nas Slovence zategadelj nepozaben, ker je prav za prav začetek slovenskemu uradovanju pri sodiščih.

4. Ukaz pravosodnega ministerstva z dné 5. septembra 1877, ki izrečno določa, da je zapisnike o zaslišanju samo slovenskega jezika zmožnih strank povsem v slovenskem jeziku pisati, ne pa v nemškem prevodu ali samo deloma slovenski. Končno

5. ukaz bivšega pravosodnega ministra dra. Pražaka z dné 18. aprila 1882, kjer se navedenih ukazov izvrševanje vnovič naroča tudi za slučaj, da zna slovenska stranka nemški. Za to bomo Slovenci gosp. dr. Pražaku vedno hvaležni.

Končno pravi čl. 19. drž. osn. zak. da so vsi deželno navadni jeziki ravnopravni v šoli, v uradih in v vsem javnem življenju, torej tudi pri sodiščih.

Navedel sem to, da morem sedaj reči: tako se glasé zakonite določbe in vladne naredbe in ukazi. Iz teh izhaja jasno, da imamo Slovenci na svoji zemlji polno pravico zahtevati, da se pri sodiščih rabi naš jezik vsaj pri zunanjem poslovanju, to se pravi, pri občevanju s slovenskimi strankami, ne gledé na to, ali znajo te nemški ali ne. Več prav za prav ne zahtevamo, zadovoljni bi bili, ako bi pravosodni uradniki izvrševali navedene določbe. Ali niti to se ne godi. Povsod zadevamo ob odpor. Sodnijski uradniki se trudijo na vse mogoče načine, da utesné po zakonu določeno slovensko uradovanje kar največ mogoče ali da je povsem uničijo. Pogostoma se moramo celo dobri svoji pravici odpovedati, če se nečemo zanjo boriti s pritožbami do pravosodnega ministerstva.

Evo nekoliko dokazov za to. Po naredbi z dné 15. marcija 1862 smo opravičeni zahtevati, da se slovenska zemljeknjižna rešila upišejo v zemljiško knjigo v slovenskem izvirniku. Te svoje pravice nismo mogli dolgo doseči. Celih 25 let je moralo preteči in pravosodno ministerstvo je moralo izdati poseben ukaz z dné 21. julija 1887, št. 12.118, da smo dosegli to pravico.

Po petindvajsetih letih smo jo torej dosegli. Toliko časa so pravosodni uradniki mogli in znali kratiti nam naše pravice. Slovenska razglasila prijavljajo vladni listi v Gradcu, v Celovcu in v Ljubljani šele, odkar je izšla naredba z dné 11. junija 1888, št. 6556. Slovenske plačilne naloge nam je priborila banka «Slavija», zaukazali so se z naredbo pravosodnega ministerstva z dné 20. marcija 1889, št. 5340.

Preidem k vprašanju o tiskovinah. Kakor sem že rekel, je pravosodno ministerstvo l. 1862. ukazalo visjesodnima predsedstvom v Gradcu in v Trstu, naj se naroče slovenske tiskovine. V tem oziru pa se doslej vsaj na Štajarskem in na Koroškem ni skoro nič storilo. Določene tiskovine se ali niso naročile, ali se niso rabile, ali pa so se porabile in nič več naročile.

L. 1885. sem postal župnikom in sem na dotičnem mestu našel dvojezičnih tiskovin za zglaševanja o smrti faranov, kakeršna zglaševanja mora vsak župnik koncem vsakega meseca poslati dotičnemu okrajnemu sodišču.

L. 1890. sem porabil dotične tiskovine in sem trikrat pismeno prosil okr. sodišče v Celju, naj mi pošlje dvojezičnih tiskovin. Zaman. Slovenskih tiskovin ni bilo dobiti. Dobil sem novonatisnene nemške tiskovine, vselej precej mnogo. To je dokaz, da se pri okr. sodišču v Celju ukaz pravosodnega ministerstva iz leta

1882. zaničuje in nalašč ne izvršuje, ker se neče, da bi mi bili te dobrote deležni. Sedanji pravosodni minister je l. 1889. izdal naredbo glede dvojezičnih uradnih napisov in pečatov. Ta naredba z dné 10. januarija 1889, št. 21.599 ex 1888 določa, da je pri tistih okrajnih sodiščih, ki morajo po veljavnih naredbah slovenski uradovati, napraviti dvojezične napise in pečate, kadar se sedanji nadomesté. Vzlic vsem prošnjam in pritožbam pa se te nadomestitve ne izvrše. Okrajni zastop Šmarijski je za to že dvakrat pri pravosodnem ministerstvu prosil — zastonj. (Dalje prih.)

Cerkvene zadeve.

† Janez Kolarič, kaplan v Dramljah.

(Prijatelju v spomin napisal Fr. Muršič.)

(Konec.)

Najprej je skozi jeden mesec nadomeščal doma bolnega veleč. g. župnika, potem pa so ga poslali v prijazno župnijo sv. Magdalene v Dramljah. Teško se je poslovil od doma; z najlepšimi upi in sklepi je nastopil svojo prvo pastirsko službo pač ne sluteč, da je to tudi njegova zadnja. Bil je v Dramljah ves srečen; saj je bival med pridnim slovenskim ljudstvom ter imel tako pridnega župnika, ki so ves čas po očetovsko skrbeli za-nj. Z vso gorečnostjo in ljubeznijo je začel delovati za čast božjo in vzveličanje duš. Da je tudi tukaj delal pozno v noč, priča naslednja prelepa pesmica njegova:

Lučica brli na mizi	Ni mu treba zemске luči,
Skoro mi ugasne;	Vzor mu rajski sveti:
Duh pa mej se brzo dviga	To je pač ljubezen moja,
V rajske kraje jasne.	Ki veli bedeti!

V kratkem času si je pridobil srca vseh. Kako tudi ne! Saj je bil vesten spovednik, goreč pridigar in dober katehet. Kako je ljubil nedolžno mladino, kako skrbno jo pripravljaj za sv. spoved, prvo sv. obhajilo in za sv. birmo!

Toda človeško življenje je podobno kapljici na veji, veter popihne, vejica se zgane in kapljica izgine. Tako se je tudi zgodilo našemu ljubemu Janezu. Dne 26. majnika je nesel bolniku zadnjo tolažilo, sv. popotnico. Ko pride domu, postane mu slabo in kmalu začne pljuvati kri. Drugi dan so se mu vnela pljuča. Vender je s pomočjo izvrstnega zdravnika g. Ripšla iz Št. Jurja že toliko okreval, da je imel dve nedelji sv. opravilo. A bolezen se mu zopet povrne in zraven tega še se ga loti legar (tifus). V praznik sv. Petra in Pavla je bil previden. Čez dva dni prideta k njemu oče in mati, a ljubljani sin ni več poznal svojih dragih starišev; bolezen ga je popolnoma zmedla. Dne 3. julija pa so ponesli nebeški krilatci njegovo čisto dušo v rajske višave, da prejme plačilo od Očetovih rok. Oče so mu podali mrtvaško svečo, oče so mu tudi zatisnili oči. Nesrečni oče, nesrečna mati! To je že drugi sin, kateremu sta morala biti priči njegove smrti. Bog vaju naj tolaži in Marija, tolažnica žalostnih! — Kakor blisk se je raznesla prežalostna novica po celi drameljski župniji in daleč, daleč čez njene meje, tje dol, kjer je tekla zibelka njegova, kjer mu živé sestrici in bratje, sorodniki in prijatelji.

Kako radi so vsi imeli gospoda Janeza, pokazal je njegov veličastni sprevod. Čast. g. Kreft, župnik na Ponkvi, so mu govorili v prenapolnjeni cerkvi srce pretresujoče slovo. Dobro ljudstvo je glasno jokalo in ihtelo. Po odpeti mrtvaški sv. maši, katero so služili domači g. župnik, jel se je pomikati dolgi sprevod na pokopališče. Spremljalo ga je 12 duhovnikov in nešteta množica ljudstva od blizu in daleč. Da še celo iz Celja je